

NAŠ DOM

LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVIII

MAREC 1926

Razpored vsebine 3. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike. A. M. Slomšek.

	Stran
Mati (Dr. Fr. Sušnik)	41
Slovenska mati (Dr. Jože Jeraj)	42
Mati (Slika)	43
Izpoved (François Stendhal)	44
Dobra knjiga — dober prijatelj! (Prof. Fr. Fink)	46
Skrita bol (Ksaver Meško)	48
Gorjanska (Tone z Uršlje gore)	48
Edina, prečudežna . . . (Jože Staběj)	48
Bog (Ivan S—č)	49
Narodopisje (Dr. Fr. Kotnik)	49
Piščalka (Savinka)	51
Spomin (Ivan S—č)	51
Nekaj o ustavi (Dr. Lojze Čampa)	51
Tatje (M. Krevh)	53
Pohorje: Medvedova hojka (Slika)	55
Ženski svet	57
S pisanih polj	59
Beseda med moškimi	60
Društveni novičar	61
Lepa knjiga	63
Urednikovo kramljanje	64

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — Urejuje ga Jože Staběj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — **Naročnina** za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — **Uprava** je v Mariboru, Aleksandrova cesta št 6/I. — **Številka računa** pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je 13.577. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Staběj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Kopit. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molltvenike, sve-
tinje, devocionalije l. t. d.
Svoji k svojim!

Mati.

Ne vem, koliko stotin milijonov je žensk na svetu. Ena edina je mati in nikdar nobena več.

Ko sem iznemoglo stegał roke, ni ga bilo kakor Ti, mati. Če si bila daleč, si prišla kakor vera; če si bila blizu, si bila solza. Ker Ti edina si zvesta, mati.

Sto zornih deklet sem videl in ni jim bila lepota kakor Tvoja, moja lepa mati!

Sto solnčnih mest sem prehodil in ni bilo doma brez Tebe, moja borna mati!

Srečo sem grabil in je ni bilo v srcu brez Tebe, moja mati!

Boga sem iskal in ga nisem našel kakor iz Tebe, moja verna mati!

Ko sem bil daleč, daleč od Tebe — in žalosten —, takrat si zrastle preko gorá in spoznal sem Te:

da si otroštvo moje in pesem o sreči, ki je bila v raju;

da si rodna zemljica moja, s hribi in planinami in z dolinico in s tratami in polji in z lesovi;

da si cerkvena domača z milostno Marijo in božjimi zvonovi;

da si molitev moja, mati!

Nikoli ne boš moja mrtva mati.

Dr. Fr. Sušnik.

Slovenska mati.

Dr. Jože Jeraj.

»Sveča je, ki se prižge, da gori
za druge tiho, brez šuma in zgori
popolno, do konca.«

Dr. Jan. Ev. Krek.

Prosvetna in druga društva obhajajo 25. marca »Materin dan«. V cerkvi in v društvu se bo slavilo materinstvo, požrtvovalnost in ljubezen naših mater. Po vsej pravici! Saj sloni na naših slovenskih materah glavni del slovenske ljudske kulture, verske in svetne, matere so središče narodnega duševnega in telesnega zdravja, ž njimi raste in pade tudi narod sam. Zato je čisto prav, da ravno ona društva, ki imajo za svoj namen dvigati ljudsko izobrazbo, obračajo posebno pažnjo našim materam, nositeljicam vse prave prosvete in izobrazbe.

Mati je središče prave ljudske prosvete, ker je središče družinskega doma. Kakor se zvezdice sučejo krog solnca, tako se giblje tudi vse domače življenje krog matere. Mati je otrokom v tem krogu poosebljena dobrota in ljubezen, učiteljica in vzgojiteljica za najbolj važne resnice. V družinskem domu seje mati seme v še deviška, neizorana srca otrok, njena beseda in zgled imata nepremagljivo silo, ki ostane nezabrisna vsem do konca življenja.

Dvojno neodoljivo sredstvo ima mati v svojem prvem in temeljnem vzgojnem delu v družini: neizčrpljivo ljubezen do otrok in materinsko dostojanstvo. S tema dvema sredstvima ima tak vpliv na vse družinske člane, kakor ga nima nihče drugi na svetu. Nezavestno so čutili to že stari pogani. Imeli so posebne deviške duhovnice, vestalke, da so netile sveti ogenj na posebnem ognjišču v templju. Ta ogenj ni smel nikdar ugasniti, vestalke, ki so ga netile, so morale biti device, imele so kraljevsko čast in posebne pravice; ako so srečale obsojenca na vešala, so ga smele takoj oprostiti. To visoko oblast in čast so imele device zato, ker je bil vedno goreči ogenj na svetem ognjišču podoba materinskega dostojanstva in materinske ljubezni, ki gori v vsakem družinskem domu in vedno ogreva kakor solnce vse domače v družinskem krogu. Tega vsepremagljivega materinskega vpliva ni o znali lepše izraziti ko v vednem ognju, ki ne prestando žari; kajti le to sveto vedno žareče ognjišče je dovolj lepa podoba svete, nesebične, vedno goreče ljubezni materine, in le deviška čistost vestalk je dovolj lepa podoba materinskega dostojanstva, ki ga čuti vsak človek v svetem spoštovanju do rodne matere.

V teh dveh lastnostih je vsebovan tudi vpliv slovenskih mater na slovensko narodno izobrazbo. V njih in po njih smo Slovenci danes to, kar smo, izobraženo, bogaboječe ljudstvo. Ako pa bomo hoteli vedno taki ostati, bomo morali ljubiti slovenske matere in to svojo ljubezen do njih pokazati s tem, da bomo vse svoje vzgojno in prosvetno delo postavili na njihovo počlago. Naša društva bodo morala vzgajati rod, ki bo vreden naših slovenskih mater.

Lepa izobrazba malega slovenskega naroda je plod ravno neomajne požrtvovalne ljubezni in vztrajne čednosti, ki so jo znale vcepiti matere

mlademu rodu. Le v takem, požrtvovalnem ozračju naših slovenskih mater so mogli zrasti možje, duhovskega in svetnega stanu, trdni in neomajni kakor skala, neumorni in delavni kakor čebelice, svetli značaji kakor bru-

Mati,

otrok — bodočnost naša — ves je tvoj,
zaklad najdražji, tebi ga izroča narod!

šeni diamanti, naši verski preroditelji, kulturni delavci, naši pesniki in umetniki, politiki in sociologi, vsa pestra vrsta kamenitih, nezrušljivih stebrov, ki nosijo na svojih ramah veličastno stavbo naše narodne kulture. Ne imeli bi teh stebrov, mož vzornikov, ako ne bi imeli skromne, ljubeče, do skrajnosti požrtvovalne matere.

V le-tej zavesti zadolženosti in hvaležnosti do slovenskih mater obhajajo naša slovenska društva in organizacije »Materin dan«: da bi se mladi rod ogledal na svojih materah in spoznal tiste skrivne vire moči in nezlomljivosti malega našega naroda, na drugi strani pa da bi se matere, ki ravno sedaj vzgajajo naše najmlajše, v polni meri zavedale svojega visokega materinskega dostojanstva in važnosti materinske vzgoje, ki je glavni temelj tudi vsemu poznejšemu delu v naših prosvetnih društvi in organizacijah.

Izpoved.

François Stendhal.

Jaz, ki to pišem, sem duhovni božji.

Ti, ki to čitaš, upogni prešerno glavo pred največjim, kar je na zemlji: pred materjo!

Kajti povem ti, da boš proklet na zemlji, če v tvoji duši ne bo kraljevala mati.

Moja mati je bila sirota. Ne, niti bajte ni imela, kakor jo imajo sirote matere v povestih.

Moja mati je bila neumna, kakor so svetu neumni vsi tisti, ki ne znajo pisati in ne poznajo potrebe sedemkratnih organizacij.

Moja mati je bila grda, ker si ni mogla plombirati zobov in si svojega obuvala ni čistila.

Ko mi je nos že zrastel, me je je bilo sram. Od maše sem raje hodil s tisto Žaneto, ki je nosila klobuk.

Čudno! Mojo mater je bolelo in spoznala je moje preziranje, preden sem ga sam spoznal. Iz svoje neumnosti mi je rekla besedo:

»Fant, drugih žensk je še mnogo, mater pa imaš le eno edino in nikoli nobene druge več!«

Jaz pa sem bil pameten in sem jedel od njenih rok in se oblačil od njene dnine in bil gospodič.

Ko sem si začel briti svojo mlečno kožo, sem ji spreobračal besede Svetega Pisma, da mora človek radi drugih žensk zapustiti mater.

Tako sem jo pripravljaj na svoje imenitno življenje, ki me bo peljalo v Pariz, kjer bom gospod. Da, tudi materi bom pošiljal sto frankov, morda celo petsto.

Da, s franki sem mislil bótati ljubezen!

Vedel sem, da se mati joče. Rekel sem, da je neumna in da je sebična, ker misli, da me je za sebe rodila.

Šel sem v Pariz, kravato sem si kupil in z gospodično Aliso sem se seznanil. Pri nekem časopisu sem pisal, pomalem že tudi razkoračene člančiče o prerodu človeštva. Ko se je kravata ogulila, me je zapustila gospodična Alisa in pri časopisu so me nagnali, ker sem domišljav fant. Drugo službico sem našel in novo kravato, in seznanil sem se z gospodično Pousardovo. In tako še večkrat.

Nekoč je prilezla mati v Pariz, dva dni je hodila peš, pričakala me je pred stanovanjem. Ustrašil sem se je, razjezil, da me moti, in se je

iznebil. Spet je jokala. Nisem ji mogel dopovedati, da imam velike, važne posle in ne časa, ne denarja, da ji kupim juhe in kruha.

Potem sem šel z gospodično Rišpénovo v sladličarno.

Toda ni, da bi pravil vse. Ker potem je prišlo strašno nad me. Rekli so, da sem poneveril denarja. Tedaj sem ostal brez prijatelja in brez prijateljice — na cesti.

In tedaj sem se spomnil matere. O, ona se je jokala že takrat, ko še ni bilo greha v meni! Zakaj?

Zakaj?

Mar je vedela, da že takrat ni bilo več nje v mojem srcu?

Vedela? Slutila?

Čudne so matere.

Izgladovan in raztrgan sem taval tiste težke dni. Potem sem obupal. Sklenil sem, da se moram ubiti, ker sem lump. Želel sem si revolver. Kupiti pa si ga nisem mogel, izposoditi tudi ne. Obesiti se nisem maral, ker je to ogabno; utopiti se tudi ne, ker je voda okužena iz kanalov. Torej sem se odločil, da bom ukradel, kolikor je potrebno za revolver.

Zvečer sem pred kinom neki gospe iztrgal torbico in zbežal. Gospa pa je tako vpila, da so pridrli za menoj in me ujeli. Potem sem bil zaprt.

V ječi sem spoznal, da sem velik lump. Tudi to sem spoznal, da sem postal lump, ker v mojem srcu ni bilo matere; kajti dolgo sem bil zaprt in sem mnogo premišljal.

Prišla je mati. Izpočetka se je obupno jokala, potem je tolažila še mene. Še mnogokrat je prišla in pogače in grozdja mi je prinesla. Tudi cigaret.

Tedaj sem mislil le nanjo. Spoznal sem, da je mati več ko le ženska. Sploh več ko le človek. Da je neki pojem, ki objema domačo cerkev, domačo govorico, domačo vero in navado in molitev, otroško srečo in Boga.

Zakoprnel sem z bolnim srcem za Materjo. Za Materinstvom v svojem srcu...

Potem sem začel moliti in kadar je prišla mati, sva molila in bila je bolj vesela ko takrat, ko sem prevzetno potrkal na njeno okno, kadar sem redke krati prihajal s ponočnim vlakom iz Pariza. Skoraj srečen sem bil in vdan v trpljenje.

Ko sem prvič stopil ob njeni roki iz ječe, sem bil kakor otrok in nisem videl njene beraške obleke. Srečen sem bil.

Eno leto sem čepel tam za vasjo v njeni izbici. Le v cerkev sem še hodil.

In jasnili se je materi obraz in rekala mi je: »Vidiš, fant, sem te pa le primolila!»

To pa sem ti zapisal, fant in dekle, ker bo tudi za te prišel nevarni čas, ki bo grozil, da ti izrine Mater iz srca. V tej ali oni obliki pride tudi tebi »Pariz«; takrat se zavedaj, da je na svetu le ena sreča, ki je v Materi; v tisti Materi, ki obsega ves smeh in ves jok in vso molitev tvojega otroštva.

Dobra knjiga — dober prijatelj!

Prof. Fr. Fink.

Prosvetni razvoj je v tesni zvezi s knjigami. Dobre knjige, marljivi čitatelji, primerna uporaba čtiva — to vse je podlaga za napredovanje v prosvetnem zmislu.

Vsakdo se peča dandanes s knjigami. Mnogim je knjiga zanesljiv prijatelj, dober voditelj in učitelj, mnogim pa je knjiga tudi v škodo, v pogubo. Da je knjiga prvo ali drugo, to je odvisno od izbora, ker je s knjigami kakor z ljudmi: pri nekaterih lahko kaj pridobiš v vsakem oziru, drugi pa te morejo zavesti na neprava pota, ki lahko prikazujejo slabe smotre in te spravijo v velike gmotne in duševne nepravilike.

V sedanjí dobi si pridobiva knjiga vedno več veljave. Le redke so izjeme, ko se ta ali oni za nobeno knjigo ne briga, ker mu čitanja ni mar. Takšen človek se ali ne zaveda pomena knjig, ali pa — nima dovolj izobrazbe, da bi mu moglo nuditi čtivo užitka, zabave in pouka.

Pogovorimo se malo o knjigah in o čitanju obče!

Knjige so leposlovne ali znanstvene, t. j. poučne.

Za nas bodo prišle v poštev najprej leposlovne knjige, ker si pač marsikdo želi duševnega odpočitka in užitka po težkem delu, po resnem dnevnem opravilu.

Kaj pa naj čitamo? Izbor, pravi izbor čtiva, to je glavna točka za uspeh, ki ga naj knjiga ima. Rekli smo že, da lahko dobra knjiga mnogo koristi, slaba pa veliko škoduje. To velja predvsem za deco. Otroci so ponosni na to, da znajo čitati in uporabljajo svoje znanje pri vsaki priliki. In baš tu tiči velika nevarnost, če se odraščenci ne brigajo za to, kaj deca čita. Silno slabo je, ako se prepusti izbor otrokom, ali pa, če se dovoljuje, da čitajo vse, kar jim pride pod roko. Velika je odgovornost za stariše in druge odraščence, velika tudi odgovornost knjižničarja, ki bi otrokom dajal neprimerno čtivo, to je tako, ki ni versko in нравno povsem čisto in ki morda tudi drugače ni priporočljivo. Zato pa naj ne hodijo otroci po knjige v javne knjižnice, če tam ni posebnega mladinskega oddelka, ki ga vodi učitelj-strokovnjak, kajti knjižničarji navadno nimajo ne časa in ne dovolj zmisla za to, da bi poiskali takšne knjige, ki se lahko dajo deci v roke. Deca ima svojo šolsko knjižnico in stariši naj ne dopuščajo, da bi čitali otroci druge ko takšne knjige, ki so pisane in izbrane nalašč zanje. Posebno bo treba paziti, da si otroci ne izposodujejo knjig drug od drugega, ker zaide otrok čisto v domačo zbirko knjig, kjer ni baš vse čtivo namenjeno mladini.

Kaj pa odraščenci? Rekli bodo: »Mi pa lahko čitamo vse, saj nam ne bo škodovalo!« Dobro, odraščeneц res laže prenese slabo vsebino, ali pomislimo malo: Kar je grdega, nespodobnega, tega se navadno radi izognemo. Čemu bi si pa nosili za »duševno« hrano grdobo in nesnago v hišo? Ali bi to bilo pametno? Gotovo ne! Torej, proč s knjigo, ki dvori nizkim čutom, ki se naslaja v slikanju nečednih prizorov in dejanj! To je gnoj, ki ne spada v snažno sobo, v snažne roke!

Ko smo dobili dobro knjigo, ji moramo posvetiti dovolj časa, da se vglobimo v vsebino in da poiščemo v njej skritih biserov, bodisi vsebinskih, bodisi jezikovnih. Tisto hlastanje od strani do strani, samo da se

hitro dožene, ali sta se »vendarle dobila«, nima zmisla. To je grda razvada, ki ne prinaša čitatelju nikoli tiste zadovoljnosti, tistega srčnega veselja, ki ga ima oni, ki pazljivo pregleda vrsto za vrsto, ki tuintam malo postoji, da se ogleda nazaj v vsebino, ki se tako rekoč vživi v kraj, v čas in v razmere, o katerih knjiga govori. Pri naglo prelistani knjigi si pomni čitatelj za malo časa nekaj imen in prizorov, drugega pa ne. In vendar naj vsaka knjiga vpliva blažilno na čustva, naj pomnožuje srčno izobrazbo, naj polni dušo s čistimi ideali. Vsebina knjige bi morala čitatelja zanimati tako, da rad čita knjigo drugič in tretjič, kajti res je zlata vreden izrek, ki pravi: »Knjiga, ki ni takšna, da bi jo želel čitati dvakrat, ni niti vredna, da jo čitaš enkrat!«

Določimo torej za knjigo tisti prosti čas, ko nas nihče ne moti in ko nimamo drugih nujnih opravkov in skrbi. Čitajmo počasi, ne preskočimo ničesar; pisatelj je gotovo vedel, čemu je pisal. Ne preskočimo niti opisov narave, da bi se čim prej dočepili razvoja dejanja. Kraj, narava — to je ozadje, okvir za dejanje, ki si ga brez takih podatkov ne moremo prav predstavljati. V opazovanju narave je tudi ona veličastna, večna lepota, ki je edino na svetu, kar ne izgubi čara novosti, kar je vedno lepo in opazovanja vredno.

Ko smo s kakšno knjigo pri koncu, se nekoliko poglobimo v vsebino in pomislimo, kaj bi mogli iz nje uporabiti, kje je kaj slabega, česar se bomo izogibali, kje kaj dobrega, kar bi se dalo posnemati. Knjige, ki nam ugajajo najbolj, si nabavimo zase, da jih bomo mogli čitati večkrat, in jih tudi priporočajmo svojim znancem. Tako bo korist knjige tem večja. Če pa že ne zmoremo zneska za kakšno knjigo, četudi je denar za takšno svrho dobro obrnjen, potem pa vsaj glejmo, da dobi dotično knjigo knjižnica krajevnega prosvetnega društva.

Stara, lepa navada je bila, ko je hišni gospodar ob zimskih večerih zbral svojo družino v topli sobi in ko so se tam prebirale dobre knjige. Kako so vsi poslušali! Najlepše pa je bilo ob koncu, ko so navzoči tudi kako pametno povedali o tem, kar so slišali, tako da je vsak dal izraza vplivu, ki ga je imela knjiga nanj. Žal, da ta običaj izgineva in da pri takih sestankih rajši obirajo svojega bližnjega, ko pa da bi si iskali duševnih dobrin v primernih knjigah.

Izbor je torej potreben, ali kako naj izbiramo, ko nam pa vsebina knjige ni znana naprej? V tem oziru se obračajmo na naše krajevno prosvetno društvo, ki upravlja obenem javno knjižnico. Pri takšni knjižnici imajo besedo ljudje, katerim gre za dobrobit ljudstva in za to, da dobe dobre knjige, in ti ljudje gotovo ne bodo trpeli, da bi se sprejela v knjižnico slaba dela. Nadalje prinaša in še bo prinašal »Naš dom« ocene novih leposlovnih knjig in bo posebe omenjal, kar je vredno, da se čita, in kar ne. Prosvetna zveza pa bo imela nalogo, da po vzorcu prosvetnih društev v inozemstvu sestavi za naše slovstvo seznam tistih knjig, ki si bi jih naj nabavila vsaka knjižnica prosvetnega društva in ki se morejo priporočati tudi posameznikom v nakup. Tako potem ne bo več težko pri izboru dobrih knjig.

Toliko o čitanju leposlovnih knjig! O poučnih knjigah pa se pomenimo prihodnjič.

Skrita bol.

Vse nebo s cekini okrašeno,
z vonjem rož ozračje napolnjeno,
duša le brez zvezd je in brez rož:
pregloboka je, prežgoča rana,
po ljubljeni roki mi zadana,
ranil bolj ne bi me brušen nož.

A ne tožim. Mož naj zna trpeti,
kar mu da usoda, nase vzeti,
naj srce tako še krvavi.
Tožbam glasnim srečni svet se smeje,
s smehom ranja dušo še globljeje —
ko trpiš najbolj, srce zapri!

Ksaver Meško.

Gorjanska.

Jaz sem pa s Strojne fant,
s Strojne fant,
nosim koj bukov gvant,
bukov gvant.
Jujuju-hu-hu!

Al 'mam pa pušelj tak,
pušelj tak,
da ga ke nima vsak,
nima vsak.
Jujuju-hu-hu!

Tone z Uršlje gore.

Edina, prečudežna . . .

Jože Stabèj.

V imenu Boga Očeta ste me zakrižali za božjega in za trpečega,
Vaše ljubezni last pa sem bil, mamica moja.

Se spominjate, joj, kako neki bi se ne! onega peščenatega ila tam
za hribom, kjer se je gruda razmočila v solzah Vaših, o mama moja, ko
sva begala iz vihre v vihiro in sem jaz ob Vašem krilu ihtoč žebiral:
Oce nas, ki v nebesi . . .

Pa potem, ko je privdarila prepelinjena ura, ko se je trlo srce ob
srcu: Z grozo napolnjen sem Vas klical domov sèm z dehteče senožeti
in v goro sem tulil: Mama, jaz moram iti! S culo sem dirjal v svet, Vi
pa ste poslali izza ogla pozdrav za menojo: Idi, če je volja svéta, a jaz
te ne smem izgubiti, sin moj.

Ti negodna beseda, kako bi razklenila, da sem takrat šele zarje za-
pojmil, ko sem skozi dušo dočutil, da je vsa ljubezen človeškega nebog-
ljenstva vstavljena v dva sama samcata jecljajoča zloga, ki ju ni mimo
njih in ki sta ena edina, prečudežna:

M A T I.

Bog.

O Bog, velika Tvoja je dobrot!
Če le pomislim, v kaki večni slavi
skrbiš za vse stvari po vsej naravi,
spoznam vso svojo ničevost, sirota.

Ti si modrost, ljubezen in lepota,
to pojejo mi ptice po dobravi,
to razodeva se mi v vsaki travi.
O vélika, Gospod, so Tvoja pota!

O, res do vsega stvarstva je velika
ljubezen Tvoja, večja do človeka,
ki si mu Sina dal Odrešenika.

Zato v bridkostih bodi nam zateka,
ko sami slabi smo kot trepetlika,
Ti dobri Bog, daj duši bolni leka!

Ivan S—č.

Narodopisje.

Dr. Fr. Kotnik.

Ime narodopisje se je pri nas že tako udomačilo, da bi ga neradi pogrešali in bo pojem odgovarjal tudi razpravam, ki jih mislimo objavljati v našem listu.

Ker ne bomo reševali težkih vprašanj, ki se tičejo narodovega dušeslovja in jih bomo le mimogrede omenili, smo se odločili, da ostanemo pri starem nazivu; ne bomo torej pisali narodoslovnih člankov, ampak narodopisne.

Narodopisje je dandanes samostojna veda, ki obsega natančen opis vsega, kar je v zvezi z narodovim življenjem, zunanjim in notranjim, materialnim in duševnim. Narodopisje opisuje življenje razvitih evropskih narodov, med tem ko se bavijo zemljepis in njegove pomožne vede z življenjem izvenevropskih napolkulturnih narodov in še naravnih ljudstev.

Moderno narodopisje obsega torej narodov pojem v celoti, od ročnega do duševnega delavca, kolikor so še ti sloji materialno, нравno in duševno deležni narodnosti. Občestvena kultura, ki je prej obsegala vse sloje, je že davno izginila. Koncem srednjega veka so nastala mesta, razvila se je mestna kultura, plemstvo je negovalo svojo plemiško kulturo (beseda kultura izhaja iz latinskega colere, kar pomeni negovati, gojiti), dobili smo uradniški stan, industrija nam je prinesla delavski stan. Staro občestvo je prešlo. A do začetka 19. stoletja je bilo še obilo duševnih skupnih vezi, ki so vezale deželo z mestom. Takrat pa ste nastopili nova šola in splošna vojaška obveznost; promet se je razširil in povzdignil, tovarniška kultura je preplavila naše pokrajine, vse to je prelomilo stare podedovane življenske oblike evropskih kulturnih narodov. Takoimeno-

vani »višji sloji« do malomeščanstva v pokrajinskih mestih so se otresli starega narodovega blaga in prevzeli zato mednarodno splošno kulturno robo. Sloji pa, ki so živeli na deželi, kamor še ni segel moderni vrvež, ki so bili s svojim delom, srcem in mišljenjem navezani na naravno življenje, naši kmetje, so ohranili prejšnjo narodno občestveno kulturo. Trdo so se držali svoje zemlje, svoje hiše, svojih starodavnih šeg in navad, pohištva, običajev itd. Zato zajema narodopisje, posebno pa še slovensko narodopisje, iz te bogate narodove zakladnice. Kmetje, drvarji, pastirji so največ ohranili narodovih starin in jih goje še danes. Tudi ribiči, splavarji (flosarji), oglarji in rudarji spadajo med sloje, ki še goje narodne starine. A dokaj stvari je nam že nejasnih, ker se nikjer niso ohranile v svoji prvobitnosti.

Vsak narod, ki ga veže jezikovna in kulturna enota, je razvil svoje narodopisje. Spomnil se je svojega podedovanega narodnega svojstva ter skušal narodne dobrine, ki so že izginjale, rešiti. Ponekod so jih skušali celo obnoviti. Tudi Slovenci smo se začeli že koncem 18. in začetkom 19. stoletja zanimati za svoj narodopis. A že Valvazor nam je v 17. stoletju opisal šege, navade, praznovanja in druga poglavja iz narodopisa kranjskih Slovencev. V času narodnega preroda so zbirali narodne pesmi, opisovali običaje in navade. Stanko Vraz, Davorin Trstenjak, Oroslav Caf, Jožef Pajek, Gregor Krek in mnogi drugi so iskali med narodom dokazov za narodovo samobitnost. V Mariboru je začelo pred 20. leti delovati Zgodovinsko društvo, ki izdaja znanstveni Časopis za zgodovino in narodopisje. Letos je dovršil 20. letnik. Glasilo Muzejskega društva v Ljubljani je objavilo marsikatero narodopisno razpravo. Znanstveno je začel tam to panogo obdelovati prejšnji muzejski ravnatelj dr. Valter Šmid. Profesor Murko je seznanil širni evropski svet z našim narodopisjem. Profesor Strekelj pa je izdal najboljšo slovansko zbirko narodnih pesmi.

Če se je uredništvo Našega doma odločilo, da bo list prinašal tudi članke iz narodopisne stroke, govori za to naše staro slovensko izročilo, govori za to, da se le malo slovenskih listov bavi s to važno panogo; to zahtevajo tudi naši naročniki in naše naročnice, ki bi radi vedeli, kako je bilo nekoč, kje je to, kje ono ohranjeno, odkod to, odkod ono in kaj pomeni. Naš list se ne bo baval z narodno antropologijo, pač pa bomo obravnavali stvarni narodopis (hiše, pohištvo, gospodarsko orodje, narodno nošo, s to bomo začeli), razpravljali bomo o delu, gospodarstvu, o oblikah socialnega sožitja, veselicah, šegah in običajih, o družinskem življenju — narodopisci imenujejo to narodno pravo slovo. Najbolj razvito je pa duševno narodopisje, ki se bavi z duševnimi jezikovno ohranjenimi narodovimi proizvodi. V ta del spadajo narečja, reki in pregovori, vremenske prerokbe, narodni govori ob ženitovanjih, pogrebih in drugih prilikah, narodna pesem, cerkvena in posvetna, narodne igre, pravljice, pripovedke in burke — no — in tudi pisma. Če piše n. pr. deklica: Pozdravljam te iz tistega kraja, kjer ljubo solnčice vzhaja in Alenčica vstaja itd., je to gotovo posebne vrste pismo, ki se ga v šoli ne uče tako pisati. Tudi taka pisma spadajo v ta del.

To smo hoteli povedati za uvod, preden začnemo z narodopisnimi članki. Želeli bi pa, da nam tudi drugi sotrudniki prispevajo kaj gradiva.

Piščalka.

Pastirček na večer s planine se vrača,
veselo za čredo v dolino skaklja,
kjer čaka med drevjem ga hiša domača,
krog mize priproste ljubeča srca.

Grede na piščalko veselo zapiska,
vsa srčna čutila izvablja na plan,
v mladostnem si ognju zapoje, zavriska,
nikoli ni bil še tako razigran.

Pot vede pastirčka čez reko globoko.
Pojočemu pade piščalka v vodo, —
pokriža pobožno s tresočo se roko,
v šumeče valove se vrže za njo ...

Že luna srebrila je hišico rodno,
živinca je prišla, pastirček pa ne. ———
Končal je življenja pot svojo usodno
s piščalko v valovih globoke vode.

Savinka.

Spomin.

Črez polja razorana,
z žitom posejana
beži mi spomin
v Belo deželo
za zarje goreče,
oblake blesteče,
kjer dom je moj.

Oj, srce, poj!

Tam zibka je moja —
kakor tvoja —
nihala z mano:
ino, ano ...

Ko rožmarin
je moj spomin,
dehteč in žalosten
v solzah ...

Ivan S — č.

Nekaj o ustavi.

Dr. Lojze Campa.

Ko otrok dospe do šestega leta in če je pri zdravi pameti, postane šoloobvezen — po zakonu. V šoli se uči, pa naj si bo v latinici ali cirilici, kakor so se učili njegovi stariši, starejši bratje in sestre, ali pa ravno narobe — vse to tudi po — zakonu. Ko dorašča, da začne poskušati vožnjo na kolesu, se mora po najnovejšem, če noče biti kriv neljubega mu trčenja, pa tudi kršenja postave, izogibati na desno in to — vse po zakonu. Ko stopi prvič v prostore kakega obrtnika z namenom, da si v tem stanu služi svoj kruh, ali v tovarniške prostore, če mu je usoda namenila življenje

tovarniškega delavca, ali v klop kake srednje šole, če hoče živeti v vrstah našega izobraženstva, ali na polju, zvezan z domačo grudo, ali pa gre v Ameriko ali kamorkoli s trebihom za kruhom, povsod ga zvesto spremljajo predpisi ali postave. Ko doseže polnoletnost, ga sili zakon, da gre k vojakom, služiti domovini in kralju. Ko si izbira družico za življenje, ga poleg skrbi, kolika bo dota in kakšna bo oprema in kako se bodo doma pogodili, mučijo zakonski predpisi: o oklicu, o privoljenju, o kraju poroke in poroke same. V zreli moški dobi mu je zakon najzvestejši spremljevalec. Če se spozabi, da izvrši kako hudodelstvo, ga aretira orožnik v imenu zakona; če prodaja in kupuje, se sklicuje in ima opraviti z zakonom; če pijančuje, lahkomiiselno zapravlja premoženje, pride pod kuratelo, tudi v imenu zakona; ko odloča poslednjevoljno o tem, kaj naj bo z njegovim premoženjem, njegovimi pravicami in dolžnostmi, ni svoboden, vežejo ga zakonski predpisi. In ko je njegova življenska pot končana, določa zopet zakon, kje bo prostor njegovega poslednjega počitka. Postave so torej razpredle svojo mrežo krog in krog njegovega življenja in današnji človek v današnji policijski državi je kakor pajek v gosto razpredeni mreži predpisov in zakonov.

Da mora biti naše življenje postavno, pravno urejeno, je jasno. O Robinsonu smo brali, da je živel v samoti, prepuščen samemu sebi. Toda Robinson je za nas samo knjiga in Robinsonov med nami ni! Že prva celica človeške družbe — družina — potrebuje zaščite. Sicer bi se znosil nehvaležen sin nad slabotnimi stariši in govorila bi sirova pest in sekira. Mi ne živimo sami. Vas je naša prva širša edinica in v njej smo navezani drug na drugega. Če bi sosed prodal sosedu, n. pr. gozd in bi ga slednji ne plačal in ne bi bilo zakonite zaščite, bi se zvala sama med seboj — zmaga bi bila pri telesno, ne pa pravno močnejšemu. Vas pa ne stoji sama zase, naše vasi so združene v občine, ki naj skrbe v svojem delokrogu za red in mir, zato morajo imeti oblast! Občine pa niso otoki v prostranem morju, ampak skupaj med seboj tvorijo okraje, glavarstva, dežele in po tej poti pridemo slednjič do države, ki je danes nujna tvorba. V njej je nagnjeno milijone prebivalstva, v njej se giblje, žije in bije na stotine poklicev, kipi v nebo nešteto tovarniških dimnikov, pod katerimi se bije boj radi deležnostnih nasprotstev med delodajalci in delojemalci; ona je preprežena z železniškimi progami, po katerih nosijo železni vozovi na svojem hrbtu vsako minuto tisoče življenj in tovorov; v njej in pod njo rije v zemljo, stikajoč za dragoceno rudo, podzemeljski mož, v njej je deca, ki se šola, je bolezen, ki kliče po zdravju, je revščina, ki kliče po pomoči, je slabost, ki prosi za podporo, je sovraštvo in ljubezen, življenje in smrt, blagoslov in prokletstvo. Val se zaganja v val, koristi se križajo — treba bo torej poslovno določiti mejo, določiti pravno naše razmere do bližnjega, do družbe in države ter obratno, da ne živimo kot volk proti volku, da ne odločuje pest in sila močnejšega: treba nam je obče pravnega reda!

Že v domači rodbini vidimo, da ji načeluje oče, ki je tudi glavar družine po našem pravu. Številna, milijonska družina, kakor je država, pa seveda ne more shajati z eno osebo kot vrhovnim poglavarjem, ki bi sam vodil vse, treba ji je številnejšega vodstva. Da pa tudi to vodstvo ne prekorači mej, ne vlada samolastno, je treba, da se te določijo. In tisti

vrhovni zakon, hišni red države, ki določuje v glavnih smereh državno življenje navzgor in navzdol, je ravno ustava. Iz nje izvirajo vsi drugi številni zakoni, iz nje črpajo svojo moč. Zato ustava določuje v glavnem obliko države: ali je monarhistična ali republikanska, centralistična ali avtonomistična — federalistična, kakšno je njeno razmerje do Cerkve in njenih ustanov, kakšne so pravice in dolžnosti državljanov, kako bo država skrbela za one, ki potrebujejo socialne zaščite, kako bo postopala z veleposestvi, kako in kdo voli poslance, kako se delajo zakoni, kakšni so državni uradi in koliko moči imajo, na kake dele je razdeljena država in kako moč imajo občine, dežele, okrajni zastopi, oblasti in njih skupščine, kako se plačujejo davki, kdo mora služiti vojake itd. Ustava je torej najvažnejši zakon v državi, ker določa, kako naj se ustvarjajo drugi zakoni, ki so obvezni za urade in prebivalstvo.

Važno za nas pa je sledeče: Časi, ko je en kralj ali cesar poljubno odločeval o usodi državljanov, so minili. Danes ljudstvo samo postavlja poslance, ki v državnem zboru sklepajo ustavo in zakone, določujejo torej pravice kraljev in predsednikov. Ta ljudska pravica pa je bila drago kupljena, s smrtjo tisočerihi naših prednikov.

Državni zakoni pa odločujejo o našem življenju, kakor smo že navedli, do najmanjših podrobnosti. Mi smo v njih mrežo naravnost zajeti.

Ce se torej o našem življenju odločuje na tem mestu, je malo možato od tistega, ki bi dopustil, da se o njem brez njega popolnoma odločuje.

Zakoni pa ne morejo biti drugačni, ko določuje ustava, ker če bi njej nasprotovali, bi bili neveljavni. Če smo torej proti zakonom radi tega, ker nam dajejo premalo ali zahtevajo preveč od nas in ti zakoni le sledijo ustavi, smo tudi proti ustavi in če hočemo, n. pr. več svobode, več pravic našim občinam, deželam, pa jih temeljni zakon — ustava ne dopusti, moremo stremiti za tem, da se to pravno stanje spremeni, da se spremeni ustava.

O vsem tem pa odločuje politika in njeno življenje. Ni torej čisto jasno, da se moramo za ustavno vprašanje zelo zanimati, da zahteva čast od svobodnega državljana in zavednega pristaša politične stranke, da pravilno upošteva politično moč in se tudi briga za njo?

Tatje.

Povest s Pohorja. — Matko Krevh.

»Ne čutim še utrujenosti; tu na trati je prijetneje nego na parni.«

»Lahko noč tedaj,« je rekel Gričnik in izginil v hišo.

»Lahko noč!« France se je nekoliko pretegnil in obležal z obrazom obrnjen v zvezdnato nebo. Opazoval je zvezde in ugibal, katera bi bila njegova, a šteti jih — si ni upal, kajti, če bi prišel do svoje, bi takoj umrl. Nekoliko čudna se mu je zdela ta vera in malo verjetna, vendar je rajši opustil štetje, ker si ni bil svest, da se ne bi izpolnila grožnja. Kolikokrat mu je zatrjeval oče, da je bolje verovati, nego se prepričati v svojo nevarnost in mogoče celo v svojo nesrečo. Misli so mu splavale domov k očetu. Kaj neki dela doma sam? Gotovo misli nanj, na svojega Franceta! France je razmišljal in ugibal, kako bi olajšal in oslajšal očetu starost. Zavedal se je velike očetove

ljubezni do njega. Ko je bil še deček in mu je umrla mati, je prevzel oče njeno skrb; vzgajal je sina z nežno ljubeznijo, skrbel zanj, bal se zanj in ga učil dela. France naj bi prevzel njegovo rokodelstvo in postal tesar. Krepak in zdrav mladenič je z veseljem pomagal očetu pri tesarškem delu. Ko so vzeli Franceta k vojakom, vzbudila se je v očetovem srcu bojazen, da se mu sin izneveri, da ne bo maral opravljati po končanem službovanju preprostega tesarskega dela, a strah je bil prazen. France se je vrnil, vzel žaltovko in cepin v roke ter se podal z očetom v gozd. Zakaj bi se sramoval zdravega dela v prirodi? Oče je bil v gozdu kakor doma, in kako je še zdrav in žilav!

Na zahodu se je utrnila zvezda ter sunkoma izginila na obzorju. France se se vzdramil iz sanj. Po trati krog njega so se svetlikale rosne kapljice v mesečini in prigovarjale Francetu, naj gre spat, ker je že pozno. France je vstal, popravil si klobuk in nameril korake proti parni. V hiši ni bilo več luči, le lunini žarki so se skrivnostno odbijali v šipah. France se je spomnil Anice, ki že spi in mogoče sanja o njem. O, da bi le! Take neveste si on želi in Anica bi bila kakor nalašč zanj. Vzdihnil je ter naglo odšel na parno k počitku.

Medtem sta hitela Peter in Jernej po grebenu Rečnikove seči. Samotna steza po gladkem balohu je glušila njune korake. Mesečina je osvetljevala naglo se premikajoči postavi; nemirno sta se ozirala na vse strani, izogibala se jas in prosojnih krajev in se rila skozi grmovje. Lepa je bila noč, tiha in mehka kakor trata spomladi. Peter in Jernej nista čutila njene čarobnosti, nista se odzvala njenemu vabilu, ampak hitela naprej v nemiru in strahu.

»Hiti Jernej!« opominjal je Peter. Njegova postava se je vila z veliko gibčnostjo med grmovjem, Jernej mu je komaj sledil.

»Hitiš pa, kakor bi te zlodej gonil.« Peter se ni zmenil za bratove besede, temveč še hitreje premikal nogi, izmed katerih je bila desna nekoliko krajša; to je bil vzrok, da Petra niso vzeli k vojakom. Bil je srednje, močne postave, zdravega obraza in nemirnih, begajočih oči. Po značaju neodkrit ni iskal tovarišev ali prijateljev; edini, ki mu je zaupal, je bil njegov brat Jernej. Toliko sta si bila različna na zunaj, da je bil Jernej brez telesnih napak, Peter pa šepav. A ko bi te razlike ne bilo, bi ju lahko marsikdo zamenjal, v najhujšem slučaju bi se še opazila razlika pri brčicah, ki so Petru, petindvajsetletnemu mladeniču poganjale krepkeje, nego pet let mlajšemu Jerneju.

Bila sta navezana drug na drugega. Peter si je znal pridobiti bratovo zaupanje, Jernej pa mu je sledil brez pomisleka češ, če je bratu prav, zakaj ne bi bilo njemu! Na tak način se Jernej ni prav nič obotavljal, ko mu je rekel Peter še pred večerjo, da pojdetata ponoči k Dobnikovemu ovčjaku krast. Nista šla prvič, le dolgo je že od tega, ko sta zadnjič izmaknila v šentjernejski župniji kmetu Bučniku troje rejenih ovc. Zavrelo je nekoliko po tisti tatvini, a kdo bi mislil, da sta bila Gričnikova sinova! Gričniki so imeli svoje ovce, ki so jih prodajali na sejmi. Bile so med njimi tudi ukradene, česar pa kupci niso preiskovali, ker jim Gričnikovi niso stavili previsokih cen. Tatvino so smatrali za potrebno rokodelstvo, pri čemer je treba edino previdnosti, da jih ne zalotijo. To grdo lastnost so podedovali splošno le moški potomci iz Gričnikove rodovine; ženske so se z njimi na videz strinjale, a na tihem so obsojale nepošteno početje svojih domačih. Preprečiti tega seveda niso mogle, ker so imele premalo vpliva na moške in so živele rajši v miru z njimi.

Pohorje: Medvedova hojka.

V bližini Ruške koče (Sv. Aneha, 1249 m), ob potu čez Peršetov vrh, je stala svojčas ta ogromna hojka. Njena izdolbina je bila tako obsežna, da so lahko stali v nji štiri moški. Leta 1924. jo je ugonobil vihar, a njene razvaline, ki trohne v gozdu, še vedno kažejo obsežni trup tega zanimivega drevesa.

(Iznajdljivi bravci so že gotovo opazili, kako jo je zalomil pri naši povesti tiskarski skrat v drugi številki: Nadaljevanje, ki bi moralo šele tu slediti, je priobčil poprej, gornje pa izpustil. Po redu sodi torej ono v 2. številki str. 34 tu sem in od tam gre naprej kakor sledi.)

»Ne bo se; previdna morava biti. Naprej!« — Zopet sta hitela po strmini. Včasih sta naletela na ovčjo stezo, šla nekaj časa po njej in jo spet zapustila. Strmina je prehajala v nekoliko vzbočeno ravnino, ki je bila v zgornjem delu obraščena z grmičjem, v spodnjem pa gola.

»Počakaj tu,« zapovedal je Peter bratu, »jaz pojdem h križišču opazovat. Kadar zapiskam, pridi h globači poleg glavne ceste.« V istem trenutku je že izginil med grmičjem. Za streljaj nad ovčjakom sta se križali dve cesti, ena speljana po vrhu, druga počez. Tja je hitel Peter; tik križišča se je ustavil, prituknil se za grm in opazoval. Daleč pod njim v grabnu je šumel potok, v ovčjaku se je oglašal ovčji zvonec v presledkih, sicer je bilo vse tiho in mirno. Peter je še premislil, kako bi izpeljal načrt. Ob levem robu ravnine se je vila ograja iz nizkega smrečja skoro do ovčjaka. Tam je prenehala za pet korakov, da dá prostora lesi, kjer so vozili gnoj iz ovčjaka na njivo; odtam se je pomikala v polkrogu tja do ceste. Na desni strani je mejil ob ravnino temen gozd. Peter je zadovoljno pokimal, ozrl se še na vse strani in rahlo zažvižgal. Kmalu je slišal stopinje in šelest grmičja, zadevajočega se ob Jernejevo obleko. Suknja mu je bila raztrgana in lasje so mu štrleli v neredu izpod klobuka. »Ali je varno?«, je vprašal s pridruženim glasom.

»Je; takole bova izpeljala načrt. Ti pojdeš ob ograji do ovčjaka, pogledaš, če je vse varno in me počakaš. Ako boš kaj videl, skoči čez leso in odtam beži ob ograji navzdol v gozd. Jaz se splazim po gozdu do ceste in odtam do ovčjaka; si razumel?«

Jernej mu je molče prikimal. Tiho kakor sta prišla, sta se razšla. Jernej se je plazil tik ograje kakor kača; niti enkrat ni zaškrtnil škorenj ob kamen, ali se zadel ob korenino, prihuljena postava se je vila po tleh z neverjetno naglico. Kmalu je dospel do lese. Previdno je skočil k ovčjaku, se skril za ogel in prisluškoval; zapazil ni ničesar sumljivega, zato je šel na spodnjo stran ovčjaka in počakal. Čez trenotek se je prikazala druga postava in se nemo približala.

»Kako?« je vprašal Peter šepetaje.

»Vse dobro.«

»Torej na delo!«

Peter je skočil pri lini v ovčjak in se postavil v kot. Mesečina je prihajala pri špranjah v hlev ter osvetljevala ovčjo čredo. Ko se je prikazal Peter pri lini, zgenila se je tropa in zapel je starikavi zvonec. Ovce so čutile, da je človek blizu, a ker jih ni poklical, ni zameketala nobena.

Peter je pogledal z bistrim očesom po čredi in takoj zapazil plen. Ročno je pograbil belo ovco s temno liso na čelu in jo dal skozi lino bratu. Jernej je naglo ponudil ukradeni ovci kruha ter jo potolažil, da ni zavekala. Kmalu za prvo je porinil Peter drugo ovco s črno volno in z belo liso okrog vratu; koj na to se je prikazal sam pri lini, skočil na tla in velel Jerneju: »Pograbi belo ovco in hajd ob spodnji ograji v gozd proti jarku!« Sam je pograbil črno ovco ter naglo odšepal z njo za bratom. Sredi gozda daleč pod ovčjakom sta se ustavila in spočila. Obema je bilo vroče, telesni napor in napeta po-

zornost sta ju zmučila. Ustavila sta se šele v jarku. Potok je šumel skakaje čez pečine, breg je zapiral mesečini pot v globel, zato sta se lahko brez skrbi oddahnila od nepoštenega dela. Peter je privlekel iz žepa papir in ga dal bratu.

»Živinski potni list je, ki ga boš jutri rabil. Ženi ovci po glavni cesti na sejmišče in bodi miren. Ko prodaš — cene ne stavi previsoke — oddidi iz mesta po ovinkih ter me počakaj pri Repu; znanih ljudi se izogiblji; razumel?«

»Razumel. Storil bom svoje, ti pa glej, da te ne zalotijo.« Peter je še pomagal zadržniti vrv ovčama krog vratu, nato sta šla vsak v svojo stran; Peter se je vrnil domov, Jernej pa se je napotil z ovčama po grabi. Pri Končnikovem travniku je krenil s poti, zavil v grmovje in privezal ovci k jelši, da jih napase s travo, ki je rasla med grmovjem, sam pa se je složno zleknil v travo, da bi zadržal. Toda razburjenost po tatvini, strah pred ljudmi, da ga zasačijo, mu nista dovolila okrepčevalnega spanca. Pred dušo so se mu prikazovale različne slike, postave znanih in neznanih ljudi so se zvijale pred njim, pačile se in se mu hudobno režale v obraz. Mrzlično je potegnil z roko čez obraz, da bi zabilisal pošasti; želel si je jutra, ki bi ga rešilo negotovosti in — ukradenih ovč.

Pogledal je v nebo; kosci so se dotikali zahodnih gričev ter naznanjali Jerneju, da je polnočni čas. Jernej je vstal, odšel s počasnimi koraki k vodi in se zopet vrnil. Nemir se ga je polasčeval, vest mu je očitala tatvino. Še nikdar se ni zmenil za nepošteno rokodelstvo, ki ga je izvrševal z bratom, skoro z veseljem, a nocoj, sam v temnem jarku, v polnočnih urah, ga je bilo strah. Zdelo se mu je, da sliši glas kakor iz davnih časov: »Jernejček, bodi pošten!« Glas se je bližal, postal izrazitejši, znan. Jernej se je domislil matere, ki ga je v mladosti učila lepega življenja in ga svarila pred nepoštenimi ljudmi; o, Gričnica je poznala svoje ljudi!

Počasi je tekkel čas, noč se je vlekla brez konca, do obupnosti. Naposled po dolgem nestrpnem čakanju se je začelo daniti; zvezde nad Rečnikovo sečo so temnele in ugašale. Jernej se je hvaležno ozrl na vzhod in se odpravil na pot. Ko je zažarelo nebo v solčni svetlobi, je bil Jernej z ovčami že blizu mesta.

(Dalje bo sledilo.)

Korist — pa še taka ...

Ika.

Pravijo, da »sladkarije kaj hitro pokvarijo želodec«, vendar radi segajo po njih ne le otroci, ampak tudi odrasli. — Ko smo bili še majhni in je mati morala kam z doma, nas je vedno izročila babici v varstvo ter s povdalkom rekla, da nam bo kaj prinesla, če bomo pridni. Ako smo začeli pozab-

ljati na svojo obljubo, je babica kar požugala: »Kdor ne bo priden, ne bo nič dobil!« Ta »groznja« je imela vsekdar uspeh, zakaj vedeli smo, da mati od nikoder ne pride praznih rok in »nič« dobiti — to bi bilo prehudo...

Oče pa se je najbrž držal gori omenjenega reka, ker je ob prilikah, ko nam je mati prinesla raznih sladčic, napravil silno resen obraz in ugovarjal, češ, to je sama potrata, razvada, ki škoduje zdravju.

Da nam njegovo ugovarjanje ne bi zagrenilo sladkega okusa, smo se tiho pomaknili vsak v svoj kot in slastno uživali prejete darove, jih dajali v shrambo želodcu, ki je ves zadovoljen sprejemal in nobenkrat ni pokazal, da bi mu »pošiljatev« bila neljuba.

Umevno je, da smo vsako leto z veliko nestrpnostjo pričakovali »gospoda« pusta, saj je ta dan bila mati izredno darežljiva; mizo je obložila z najrazličnejšimi jedili, seve tudi s sladkarijami, in čudno — takrat niti oče ni »protestiral«. — Da se pustnim krapom posveča veliko pozornosti, je zgolj resnica. Gospodinje so jih druga drugi rade prinesle na ogled, da so tako ugotovile, kateri so se lepše posrečili, če so venčasti itd. Krapo so bili torej predmet pustnih pomenkov naših mater; v svojih otroških letih sem bila ob takih pogovorih čisto drugega mnenja in najrajši bi se oglasila vmes. — Kajti »venci« tebi ali meni, lahko bi bilo nekaj manj krapov, potic in zato **toliko več** tistih kosov — kdo bi jih še v tistih letih po imenu poznal — ki so v sredi ali pa kar po dvakrat namazani, več srčkov, zvezdic in še raznih drugih oblik... Pa mati je imela neomejeno oblast — otroška pamet ni vedela, iz česa se ta ali ona reč napravi.

Leto za letom prinaša pustni torek mnogo skrbi kuharicam, saj je to nekaj »dan kuharic«, ostala družina pa z veseljem pričakuje njihovih izdelkov.

No, če človek gre za praznike domov (pa ne za pust!), bi rad svojim domačim prinesel vsaj kako malenkost. S tem namenom stopim v sladčičarno — pri vratih še se hitro spomnim, ali mi doma morda ne poreko: »Čemu ta potrata« — ah, to misel kar zavrnem — saj jih bom s tem malce »pobožal«. Vljudna prodajalka mi ponuja vse mogoče reči, česar še na deželi niti ne poznajo. — Prijateljica, v tem oziru pa se precej motiš — sem ji hotela reči — našega podeželskega ženstva ne poznaš. Poleg najnavadnejših jedi: žgancev, repe, fižola in zelja itd. ti znajo napraviti vsakovrstnih finih stvari, da bi jih lahko postavila v izložbo svoje sladčičarne...

Kolikor jim dopuščajo sredstva, naše kmetske matere rade dajejo svoje hčerke v gospodinjske šole, tečaje ali v druge primerne kraje, da se praktično izvežbajo v gospodinjski stroki; posebno hvalevredno pa je, da so se naše dekleške organizacije zavzele za gospodinjsko izobrazbo deklet in jim v zadnjem času dajejo možnost, prirejati **lastne gospodinjske tečaje**, saj prav to je namen naših organizacij, da se dekleta usposobijo v vsestransko dobre gospodinje.

Kaj se doseže s skupnimi močmi, kdo bi vse to naštel? — Ako bi naša društva ne bila prežeta s praviim družinskim duhom, kjer delajo vsi za enega in eden za vse, bi se ne dvigalo danes toliko lepih društvenih stavb, kjer je mladini poskrbljeno za nadaljnjo izobrazbo, pouk in primerno zabavo.

Slovenska krščanska ženska zveza v Ljubljani je imela 2. februarja t. l. občni zbor hkrati s predavanjem dr. A.

Korošca o namenu in potrebi enotne slovenske krščanske organizacije. Na občnem zboru so bila sprejeta nova pravila.

po katerih se je preustrojila Slovenska krščanska ženska zveza v centralo vseh slovenskih krščanskih ženskih društev in odsekov. Izvoljen je bil odbor, ki ima v letu 1926 nalogo, zbrati statistiko ženskih in dekliških društev ter odsekov po naših prosvetnih društvih, v jeseni pa prirediti po Sloveniji več gospodinjskih tečajev. Umevno je, da ostane vsako žensko društvo (n. pr. Dekliška zveza, Orliška podzveza) z vstopom v zvezo še tudi nadalje samostojno. Ni treba utemeljevati razlogov, ki so vodili do ustanovitve skupne centrale slovenskega krščanskega ženskega gibanja. Nasprotno ženstvo se pridno giblje, zato tudi naše vrste ne smejo biti brezbrizne. Pokažimo z delom, da se slovensko katoliško ženstvo zaveda važnosti svojega poklica in časa!

Dekliška zveza pri Sv. Jakobu v Slov. goricah deluje dokaj živahno. Članic je nekaj nad 110; poučnih sestankov je bilo v preteklem poslovnem letu pet in odborovnih sej tudi pet. Govorov

je bilo 14; njihovi naslovi: Delo v DZ. O kuhanju. Vrt. O krpanju. Čebelica in mladenka. Zimsko delo deklet. O volitvi stanu. O solcu. O lepem vedenju. O knjigah. Pazimo na domišljijo! Rimsko romanje (dvakrat). Zgodovina št. jakobske župnije. Deklamirale so se pesmi: Atila in slovenska kraljica. Vesela nevesta. Sreča. Vesela pevka. Pomlad. Uprizoril se je tudi dvogovor: Špela in Minka. Na občnem zboru dne 20. decembra 1925 se je izvolil sledeči odbor: Terezija Očkril, predsednica; Alojzija Šantl, njena namestnica; Fanika Jager, tajnica; Julika Trojner, njena namestnica; Ida Plateis, blagajničarka; Marija Mezgec, njena namestnica; odbornice: Krista Ciner, Marija Vake, Veronika Sorger.

Dekliška zveza v Št. Andražu pri Velenju je imela dne 13. dec. 1925 svoj občni zbor, kjer je nastopila kot govornica tajnica vodstva Dekliških zvez v Mariboru - gđna. Kristina Rotovnikova in ki je dobro uspel.

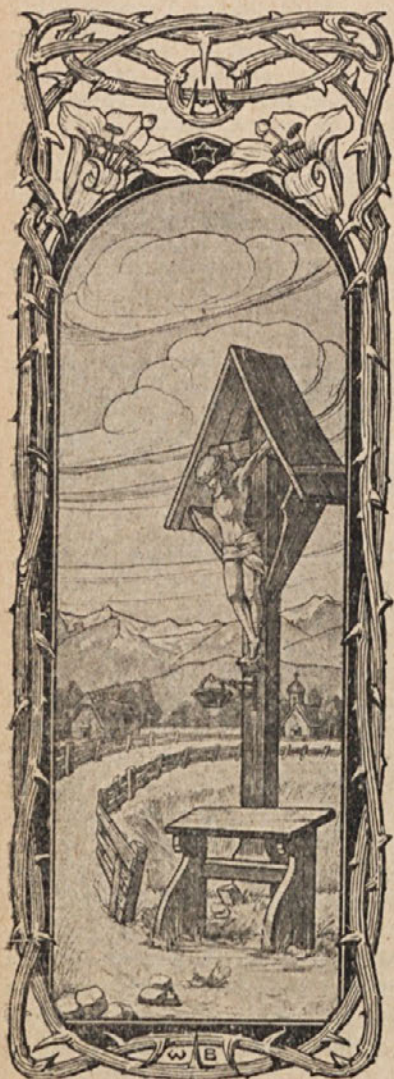
Nekaj besed k zunanji in notranji opremi »Našega doma«. Naslovna stran »Našega doma« je zamišljena kot okno, skozi katero odseva sreča in mir mlade družine, ki po končanem delu uživa v lepi knjigi in črpa novih sil. Nageljčke na oknih slovenskih hiš pa predstavlja ornament, ki obdaja srčasto ploskev in obenem primerno napolnjuje naslovno stran. Domače ognjišče, kres, žrtvenik, vse to si lahko mislite pri okrasku na prvi strani. Srčasti cveti okrog ognja pomenijo skupnost naših slovenskih src, ki naj se nikdar ne odtrgajo od tega ognja. Moška beseda velja! Enostavna je, jasna in z iskrenostjo se zbližuje. Ženski svet je lep in mnogovrsten. Ugaja nam pavje perje morda ravno zato, ker se barve na njem čudovito prelivajo. Tudi cvetke pisanih polj se dajo zviti v lep dehteč šopek. »Nagelj razcveten« naj označuje Društvenega novičarja. Lepa knjiga je kot čudovita rastlina, ki poganja dehteče, zdravilne liste. »Govori kot bi rožice sadil«, naj pa pokaže Urednikovo kramljajenje. To se misli, ki so me vodile pri opremljanju »Našega doma«. Morda niso vse misli primerno in enako dobro oblečene; a oni, ki bi s tem ne bili zadovoljni, naj pomislijo, da je samo Bog za vse. Mi zemljani, kadar izražamo svojo dušo s svojimi siromašnimi sredstvi, takorekoč samo »čivkamo« in še to vsak po svoje. Koliko glav, toliko misli.

Mežan Jan.

BESEDA MED MOŠKIMI

Nekoč so bile tri sestre.

Po Fr. W. Foersterjevem »Kristus in človeško življenje« posvečeno uri: Duševna obnova.

»Veste, da bo čez dva dni velika noč, in Sin človekov bo izdan, da ga križajo.«

Mt. 26, 2.

V neki hiši so zaporedoma zbolele tri sestre za legarjem. Služkinja bedi po težkem hišnem delu vsako noč neutrudoma pri njihovih posteljah in jim streže brez ozira na lastno nevarnost, dokler se sama ne more več držati na nogah. Ko morejo sestre zopet vstati, tedaj se vleže služkinja popolnoma izčrpana v postelj.

Pa reče najstarejša sestra: »Marija je vendar čudno mehka sama s seboj! Zakaj se mora ravno zdaj vleči, ko dvakrat bolj potrebujemo dobre postrežbe in skrbno kuhane hrane, da si opomoremo?«

Druga reče: »Vedno sem ti pravila, da z modernimi idejami ni mogoče vzdrževati nobenega gospodarstva v redu. Preveč dobrote in obzirnosti samo okrepi vsakojako nerednost v služeh, s tem pa izkazujemo slabo dobroto tudi njim samim. Velimo ji, naj le zopet vstane!«

Tretja pa pravi: »Ah, kako me je sram, da sem z vama vred rojena od iste matere! Trikrat sramota vajinemu brezbožnemu govorjenju! Da, brezbožno je, da si predrzneta postrežbo svojega telesa staviti nad vsa človeška čuvstva! Ali res nimata nobene iskre hvaležnosti za zvesto dušo, ki je zastavila za vaju svoje zdravje? Ne, nobene hvaležnosti ne poznata, s strahom sem vaju pregledala. Njeno življenje vama je toliko mari kakor življenje zajca na njivi. Če bi umrla, bi se vama zdelo še neolikano, da se ni dala pravočasno zapeljati v bolnišnico! Groza me je, če pomislim, kako zapuščeno je ubogo dekle pri olikanih ljudeh. In tu še govorita o redu! To naj bo red: Staviti lastni Jaz nad vse človeške obzire? Ne, baš to je najstrašnejši nered, najbolj divja revolucija, ki potegne vsako drugo revolucijo za seboj. Na nas vseh se bo maščevalo, ubili nas bodo, kakor smo zaslužili!«

V sanjah pa reče Kristus tretji sestri: »Potrpljenje, ljuba hčerka, potrpljenje! Odpusti jima, saj ne veda kaj delata. Ti se ogorčuješ in sovrašiš in odvezuješ zle duhove v sebi, da bi dobro storila. Ne pozabi: Moje kraljestvo in moj red ne pride z biči in zmerjanjem, to prepusti onim, ki ne verujejo vame. Ti pa ostani v ljubezni, tudi če govoriš z mrliči in s kamni; kajti glej, edinole po taki ljubezni bo prišel dan, ko me bodo poslušali celo mrliči in kamni. Ti dve tukaj, nad katerima se ogorčuješ zaradi ubožice, sta sami najubožnejši med ubožicami. In ne sramuj se več, da vas je rodila ena mati; kajti to se dogaja na zemlji, da se ne ločite drug od drugega zaradi greha in da se ne sovražite in pobijate med seboj zaradi pravice. Oni, katerim je Oče dal spoznanje, naj se ne hudujejo in se ne prepirajo s trdovratnimi, ampak naj se trikratno pokorijo za krivdo svojih zaslepljenih bratov in sester in naj nebeskega Očeta poveličujejo v življenju in v smrti. To edino je pot, ki sem jo prišel pokazati. Samo ponižni bodo obnovili zemljo, dela farizejev pa bodo zlomljena. Ponižen pa ostane samo, kdor se spominja lastnih grehov in svojega sorodstva z vsemi grešniki in grešnicami. Ali res ne slutiš, koliko trdobe tvojih sester živi tudi v tvojem srcu, ker se togotiš nad njima brez usmiljenja z bedo njihovega greha?«

I. M.

DRUŠTVENI NOVIČAR

Kakšne prireditve bomo imeli letos? Prosvetna zveza v Ljubljani pripravlja tri »Prosvetne dneve«, in sicer v Št. Vidu nad Ljubljano, v Gorjah in v Št. Vidu na Dolenjskem. Spored teh dnevo bo občesten, neizumetničen, ljudski. Prosvetna zveza v Mariboru pa pripravlja s sodelovanjem še dveh drugih osrednjih organizacij v Mariboru »Kmetijski zbor«, ali kakor se bo že imenoval. Mišljen je ta zbor bolj v obliki tečajev, omogočena pa bo udeležba tudi širšim krogom. O sporedu še izpregovorimo.

Gornja Radgona — tisti obmejni kotček pri nemški Radgoni — mislijo morda mnogi, tam pač že menda sploh ne vedo, kaj je to — prosvetno gibanje. O, le počasi! Čujte! V lepem pomenu se da tu razumeti: Tiha, mirna voda izpodje bregove! — Ni tu hrupa in hvale, koliko se tu dela in dela! Ne, ampak to dobro, mirno ljudstvo v tem lepem, prijaznem kraju dela tiho, s skrbjo in ljubeznijo in dela — veliko! Tu so organizirani Orli in Orlice, Dekliška zveza in Marijine družbenke, Mladeniška zveza in kot najresnejše morda, pa tudi najponosnejše — Katoliško prosvetno društvo. Vse to! — Dekliška zveza je imela 7. febru-

arja t. l. svoj redni občni zbor, na katerem so bile izvoljene v ožji odbor: Terezija Kovačičeva, Nežika Činžarjeva in Lizika Weissova. DZ je imela v preteklem poslovnem letu svoje redne sestanke in seje ter je uprizorila dve igri. Zdaj ima v načrtu »Miriam«, ki jo misli uprizoriti v marcu, in kot se je predlagalo na občnem zboru, bo darovan čisti prebitek za misijone. — Prosvetno društvo pa je imelo občni zbor 21. februarja t. l., na katerem so bila podana jako zadovoljiva in ugodna poročila o statistiki in o društvenem delovanju v preteklem poslovnem letu. Sprejel je bil stari odbor. V imenu Prosvetne zveze in njenih odbornikov je pozdravila zborovalce Nežika Činžarjeva. V kratkem pa uprizori Prosvetno društvo »Črnošolca«, ki, upamo, da bo kar najpopolneje podan, kakor smo temu pri Prosvetnem društvu že vajeni. Bog živi!

Prosvetnemu društvu v Pišecah manjkajo 2., 3. in 12. številka »Slovenske družine«, ki je izhajala l. 1918/19. Zato prosi, da bi eno ali vse tri odstopil, kdor jih ima in jih ne rabi. Naslov: Kaplanija, p. Pišce (pri Brežicah). — Dne 17. jan. 1926 je naše Prosvetno društvo uprizorilo igro »Na dan sodbe«. Igrali so Orli in

članice Dekliške zveze ter so splošno prav dobro rešili svoje vloge. Občinstva je bilo mnogo kljub slabemu vremenu; pokazalo se je, da ceni naše delo. Mladenci in dekleta! Počasi, a stalno gre naša stvar naprej. Le pogumno po začrtani poti in doživeli boste še lepše uspehe.

Občni zbor Katoliškega prosvetnega društva Groblje, 13. dec. 1925. Kakor vsako leto, smo imeli tudi letos svoj občni zbor drugo nedeljo v decembru. Obisk zadovoljiv, čeravno bi bilo lahko več zanimanja, posebno od strani moških. Predsednik Franc Pirc je v daljšem govoru najprvo osvetlil delo Prosvetne zveze po vsi Sloveniji, nje agilnost in smotrenost v vzgojevanju slovenskega naroda. Član te Zveze je tudi naše društvo. Kar je še dobrega in pametnega v Jaršah, se zbira okoli tega društva, ki izpolni s tem veliko nalogo, da ne more poleg njega ne nastati, ne obstojati nobeno društvo v vasi. Nadalje nudi društvo v malem občanom vse, kar nudi mesto meščanom: Prosvetna predavanja, pravo usmerjenost v državljanskem življenju in dejstvom, narodno, po možnosti na višini stoječe petje, godbo, gledališke predstave, vse imajo doma, med seboj. V pretečenem letu so bila 4 predavanja, 5 prireditvev in poleti velika tombola za zidavo društvenega doma. Ustanovil se je tamburaški zbor, ki je po dveh mesecih praktične vaje že nastopil. Odborovnih sej je bilo sedem. Ko je podal še g. blagajnik svoj račun in so ga pregledniki potrdili in podpisali, ko je bila odboru izražena zahvala, je bil ta razrešen svoje službe. Pri novih volitvah je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor.

Katoliško prosvetno društvo v Grosupljem (Dolenjsko) je na svojem tretjem občnem zboru dne 18. okt. 1925 izvolilo naslednji odbor: Anton Adamič, predsednik in gospodar; Alojzij Žitnik, tajnik in podpredsednik; Jožko Kadunc, blagajnik in odbornik za narodno-obrambno delo; Vinko Žitnik, knjižničar in odbornik za treznostno delo. — Društvo je 8. decembra 1925 obhajalo šele obletnico ustanove, pa je pokazalo, da se tudi v kratkem času lahko mnogo stori za ljudsko prosveto, kjer je volja in požrtvovalnost. Uprizorilo je v l. 1925 tri gledališke predstave, in sicer: »Vse našes«, »Kakršen gospod, tak sluga« in A. Medvedove »Stare in mlade«. Imelo je že

tudi dvojce poučnih predavanj. Dr. M. Dolenc o pomenu in potrebi prosvete. G. L. Puhar pa skioptično predavanje o alkoholizmu. — Za čas zimse sezone ima tudi vsak večer redne fantovske sestanke, kjer č. g. kaplan Janko Sušnik razlaga za sedanjí kapitalistični čas nadvse koristno A. Ušeničnikovo »Socialno vprašanje«. Tudi knjig je že toliko kupilo in nabralo od plemenitih rok, da misli v kratkem otvoriti knjižnico. — Z veseljem je opaziti blagodejni vpliv prosvete na mladeniška srca; podivjanost se izgublja in na njeno mesto stopa plemenita zabava in zmisel za vse dobro. Bog blagoslovi mlado rast, da bi se iz malega zraca razrastlo veliko drevo, v katerega senci bi se zabavali in trudili katoliško misleči mladeniči in mladenke za povzdigo in blagostanje našega naroda. — Bog živi!

Katoliško prosvetno društvo v Gornjem gradu je imelo svoj redni občni zbor 27. decembra 1925, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: Matija Ugovšek, Matija Jamnik, Jakob Aleksič, Janez Trepel, Pečnik Jozefa, Trepel Franja, Jože Jošt in Anton Kolar; za pregledovalce: Miklavc Franc, Poznič Franc in Kranjc Franciška. Društvu, ki se je pod vodstvom idealno požrtvovalnega duhovnega voditelja povzdignilo in vzpodbudilo za novo, poživljeno delo, želimo mnogo uspehov!

Slov. izobraževalno društvo pri Sv. Jakobu v Slov. goricah je imelo zelo lepo obiskan občni zbor dne 1. prosinca 1926. Članarino je lani plačalo 90 udov. Odborovnih sej je bilo pet, poučni sestanki trije. Uprizorile so se igre: Stari in mladi, Roka božja, Špela in guvernant, Zamorec, Na krivih potih, Dr. Vseznal in njegov sluga Štipko Tiček. Dohodkov je imelo društvo 5454 Din., izdatkov pa 4185 Din. Silno se čuti pomanjkanje primernih prostorov. Odbor za l. 1926: predsednik Ivan Kapun, podpredsednik Franc Lah, tajnik Ivan Knupež, blagajnik g. župnik Martin Erhatic, gospodar Anton Rožkar, knjižničarka Krista Ciner, odbornica za nar. obrambo Terezika Kraner, odbornik za treznost g. kaplan Martin Avšič. — Dne 31. januarja 1926 se je ustanovila »Mladeniška zveza«. Več bomo poročali o njej, ko se nekoliko razvije. — Za osredno knjižnico PZ v Mariboru že več časa zbiramo po župniji knjige in stare liste.

LEPA KNJIGA

Delu slava, delu čast! — Prosvetna knjižnica II. zvezek. Izdala in založila Prosvetna zveza v Mariboru. — Zvesta obljubi na zadnjem občnem zboru je priskrbela Prosvetna zveza v Mariboru priročno knjižico za delavska prosvetna in strokovna društva. »Delu slava, delu čast« objavlja vsa predavanja delavskih dni v Mariboru, ki sta bila 7. in 8. sept. 1925 in opisuje njih potek. Vsi vemo — čemu neki bi to tudi zakrivali — da se pri nas delavski organizaciji godi najbolj macehovsko, zato je ta knjižica prvi vesel in zdrav pojav v tem, da bo dobila tudi krščansko-socialna delavska organizacija ter prosveta odsej trdnejši temelj. V knjižici je nabranih za prvo potrebo dovolj bogatih misli in izkušenj, ki jih je zdaj samo treba uresničiti v krščansko-socialnem delavskem gibanju. Naravnost zlata jama je dr. A. Korošček v prispevek »Delavska stanovska kultura« za vsakega delavskega organizatorja, voditelja kakor le prijatelja. V slovenskem slovstvu je težko najti toliko pravih misli o delavskem stanu, kakor jih je povedal dr. Korošček v tem članku. Presadimo jih v življenje, nič več ni treba iskati raznih učenih načinov rešitve delavskega vprašanja! Temu članku primerno se pridružuje dr. J. Jeraj s svojima »Delavska prosveta« in »Delovno občestvo« ter J. B. Sedivy v »Nalogah krščanskega socializma v Jugoslaviji«. Prav nov in svojevrsten pa je F. Žebotov članek »Viničarsko vprašanje«, o čemer doslej sploh nismo mnogo vedeli. Vseh člankov je devet, ustrezno je ž njimi glavnim potrebam delavske stanovske in prosvetne organizacije. Knjiga stane samo 13 Din. in se naroča pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6, I. nadstr. Komur bi jo morali priporočati še posebej, zanj velja: valiti na Triglav skalovje.

Misijonska knjižnica, 2. in 3. zvezek, je dvoje prav ljubkih in dobrih knjig. Da tudi zelo potrebnih, umevno. Našim razmeram posebno prikladna je »Misijonska prireditelja«, ki jo je večče uredil Ante Kordin. Takih knjižic bi rabili zelo za naša izobraževalna in prosvetna društva, a tudi za druge prilike. Jezusova oporoka, ki jo je spisal

H. Fischer in so jo prevedli bogoslovci misijonišča, pa govori z odlično besedo o potrebi in namenih katoliških misijonov. Obe knjigi društvom kakor posameznikom izrečno priporočamo; dobe pa se v vseh naših knjigarnah in založništvih po primerni ceni.

Bon ton, knjiga o lepem vedenju, govorjenju in obnašanju v zasebnem in javnem življenju. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani leta 1926. — Znamenje časa je, da se izdajajo tudi takšne knjige pri nas. V lični knjigi, ki je sicer nekoliko draga (vezana stane 80 dinarjev) obravnava neimenovani pisatelj v lepi, prikupljivi obliki razna vprašanja o lepem vedenju. Pisatelj se naslanja na najnovejše vire. Knjiga je namenjena predvsem meščanskim krogom: razumnstvu in dijaštvu, a jo more tudi priprost človek vzeti s pridom v roke.

Knjige Goriške Mohorjeve družbe. Vsako leto podarita obe Mohorjevi družbi, na Prevaljah in v Gorici, slovenskemu narodu venec lepih knjig. Letos se zdi, kakor da bi hoteli druga drugo prekositi, tako sta se obe naši slovenski družbi potrudili, da bi nudile kaj lepega. Reči moramo pa o Goriški Mohorjevi družbi, da je podaljšala letos Primorcem nekaj izredno lepega. Najlepši je koledar. Lepo opremljen z lastnimi slikami ima pestro vsebino, ki ni samo poučna in zabavna, temveč ima trajno vrednost zbornika naših Primorcev. Pokazuje solčno primorsko deželo, njene šege, zgodovino, sedanje potrebe in boje, tako, da je koledar viden izraz življenja in dela naših ločenih bratov. Kot jubilejna izdaja k svetemu letu je bila izdana knjiga znamenitega francoskega pisatelja v krásni slovenščini »Sanguis martyrum« — mučeniške dobe prve cerkve, živi simbol mučeništva neosvojenega Primorske. V Socialni čitanki podajajo voditelji socialnega pokreta poljudno razlago najbolj perečih socialnih vprašanj, ki zadevujejo osebnost, družino, družbo, stanove in narod. V »Nevesti s Korinja« pa pisatelj Jaklič nudi lahko-veselo in zdravo-domače čtivo, ki bo vsem služilo v zabavo in pouk. Goriški Slovenci so z letošnjimi

Mohorjevimi knjigami pokazali, da niso klonili, temveč da gredo smerodajno naprej v delu za svoj slovenski dom in narod.

Pevce. S številko 11/12, ki smo jo prejeli, je dovršil »Pevce« peto leto svojega obstoja. V uvodnem članku »Ob petletnici« govori Dolinar o namenu, ki si ga je zastavil list ob svoji ustanovitvi in podaja kratek pregled, kako je vršil svojo nalogo. Cilj mu je: biti v vseh člankih praktičen in poljuden, premostiti

tisti prepad, ki zija med ljudstvom in glasbenim razvojem: muzikalno umetnost logično, po stopnjah zanesti med narod, jo tolmačiti, buditi zanimanje in ljubezen do nje, skratka: popularizirati. Hoče torej biti pravi ljudski list, ki nudi teorijo v svojih člankih in prakso v ličnih pevskih prilogah. List priporočamo in želimo, da bi se kar najbolj razširil po slovenski domovini in izven nje. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva c. 7. b. stane letno Din. 30.—.

UREDNIKOVO KRAMLJANJE

N. Č. Vi ste talent. »Trije kralji« so prav dobri, le močnega doživetja še manjka. (In pomnite: Od neživih stvari ne tvorimo pridevnikov na —in!)

Sveti trije kralji.

V nedogled se križajo dolge ceste —
v noč spejo trije veliki možje,
nesoč vsak prijetno darilo Detetu...

Do zvezd hrepenijo visoke želje
in solnce želi koprneče srce
in sreče — kje najdeš na širnem jo svetu?
Brez Njega je ni in je ni.

Vi trije možje, ki Ga k jaslicam greste
častit,
ki pot osvetljuje vam zvezde te svet,
prosite Ga vi, da nam vsem bi svetila,
da pesem miru bi vsa srca ovila!

Višavska. Pesniku mučencu.

Samevaš v tihem gorskem raju,
Ti naš mladinski vzor-glasnik!
Preizkušen sam v trpljenja šoli,
trpečim si postal — vodnik.

Ko pil si iz skrivnostnih virov,
od svojega še nam deliš;
mir in tolažbo vlivaš v srca,
da nas osrečiš — sam trpiš...

Strogi profesor ne bi prenesel »vzor-glasnika«; čistosti jezika na ljubo bi razbil ves verz in zapisal: naših mladinskih vzorov glasnik. Seveda, zdaj pa pesmi ni več. Pa ne vem, če naj žalujem. Da, bil je čas, ko bi se bil razveselil tudi take slovenske pesmi. Danes iščemo v pesmi močno osebno noto, zavračamo megleno širakost besede. Instrumentu naše duše so zrastle nove, drobne, neštete strune. Nočemo, da jih kdo le boža, boža. Ho-

čemo, da udari na eno, močno, pa najsi zaboli. Ne vem, kdo je Vaš »pesnik-mučenec«. Če je Meško, je vreden, da mu zapojejo lepšo.

Savinka. Roko na sroe!

Povsodi in vedno je druge učila
potonika cvete,
a sama v razkošni obleki hodila
je v tajne posete.

O lišpu je solncu povedati znala —
od (!) drugih, seveda,
nekolko resnice, nekolko dodala —
da slabše izgleda (!).

Pa vendar najprvo se sama osuje —
vse druge cvetijo.

Nikoli ni dobro soditi! zdihuje,
oči ji zaspijo.

Že naslov preveč usiljuje nauk; radi tega tudi pesem ne ugaja, ker je preveč očito, da je uboga potonika le tisti kozel, ki se mu naložili grehe naših vaških »fajlice«. Pa sem se pri prvih verzih razveselil pesmi o tej hentani potoniki; zdaj sem z Vam vred jezen na te nališpane in obrekljive ženske. — In »Pomlad in starost«! Oh, ko je tako veselo!

Zvončki zvonijo kot da bi trjančil.
Pa kako ljubko je to povedano:

Žarku je solnčnem srce zaigralo,
več se k zatonu mu tak ne mudi,
vedno bi božal in vedno bi gledal
prvim cvetovom v nedolžne oči.

Seveda, solnčnemu žarku bi moralo srce zaigrati, toda nič ne de: da le igra! — ali, tako ne gleda starost na pomlad tako zamore peti le mladost. In če ste hoteli primerjati pomlad s starostjo, bi zapeli Vi, mladost, vse to »trjančenje«!

veselje — in le z besedo bi nam vzbudili primero: kako ste zagledali starca, starko, korakajočo trudno, bolno skozi pomlad. Vašo pesem pa poje starec, starka. Res, ne vem, kako »se zamislite starec v pomlad; vem pa, da mu tako ne »trjanči«. Ali pa: mar ste Vi že taka siva starka? Oj, preveč ste vigradni... — »Bog s teboj!« V tej pesmi je tih šelest in Vi ne veste, kaj bi in — ah!a, boli Vas. In ste mislili, da bo še Vas uspaval dobri Bog. In dobri Bog kar naprej šelesti in žal Vam je tožbe (da Vam je tesno!) in pravite, naj Bog sam zase hrani (kaj?) in naj ne trosi dalje (česa ne?). No, pa le pride dan: »Tih (prav: tihi!) šelest, zdaj Bog s teboj! Sama bom trpela...« S tem šelestom je res križ; jaz mu tudi pravim: Bog s teboj! — Vam pa: Na svidenje!

Dolenjka. »Jesene. Verziso. Namreč za oko! Za uho jih ni. Ali veste, kako zlagajo komponisti? Ne pišejo najprej nót, pa da bi potem šele igrali na klavir. Nego jo najprej zaigrajo na klavirju, potem jo šele teoretski opilijo na papirju. To pomnite: najprej naj poje v Vas, potem šele zapišite! — »Božja lučka« je priprosta, brez globin.

P—n. J. Artiče. Vaš »Večerni zvon« poje kot razbit pisik. Poslušajte!

Ko večerni zvon zapoje,
duša mi zakliče:
»O kristijan,
spomni se na vice!«

Drugi in tretji verz sicer nimata rime, sozvočna pa sta si na kraju le. Zato pa ste v drugi kritiki našli že tudi rimo.

Kar duša mi svetuje,
zvon milo kliče,
srce moje izpolnjuje
in prosi za dušice.

V tretji kritiki pa ste se kot pravi boljševik spuntali zoper slovnico in jo udarili v rimah:

Molitev ta je sveta
in glas je mili; (prav: mili!)
ko duša prosi vneta: (prav: vneta!)
»Bog se jih usmili!«

Veste kaj! Snubite slovnico! Kajti resnično Vam povem, če si s slovnico ne bosta prijatelja, bodo vaše molitve le muka ubogim »dušicam« in — »Bog se jih usmili!« Pa — tri — štir'! En — dva... Ali ste Orel? Ali veste, kaj je ritem?

Boreski. »Pisma« ne morem objaviti, ni za »Naš dom«. Stvar sem dal vodstvu Dekliških zvez v Mariboru, tam bodo že uporabili.

M. G. Hvala za poslano, vendar oboje »Minil je predpust« in »Telovadba ali ples« ne sodi v »Naš dom« kakršen je zdaj. »Minil je predpust« je povrh pisan

še s svinčnikom, takih reči pa se ne predloži stavcem, ki imajo oči tudi za dar božji. Prosim morda kaj krajšega, jedrnatega. »Telovadba ali ples« sem izročil Orlicam, kar jim bo prav prišlo. »Minil je predpust« pa obdržim zase, ob priliki porabim iz njega nekatere misli. Pa brez zamere, ker je treba sto obzirnosti.

Redka beseda. Iz Št. Ruperta pri Mokronogu je dobil urednik dopisnico, ki pove to-le: »Sporočam, da iz več različnih vzrokov preneham biti naročnik »Našega doma«. Ob tej priliki se prav iz srca zahvaljujem svojemu prijatelju, in v svojih najbolj raztresenih in dosegla pouka najbolj potrebnih letih najzanesljivejšemu učitelju, »Našemu domu«. Priznam, da sem iz njega črpal mnogo lepega in še več koristnega, radi česar ostanem »Našemu domu« vedno hvaležen. S spoštovanjem F. K. — Dobri mož, hvala za priznanje! Da bi bil »Naš dom« vsakemu naročniku in bravcu tak prijatelj in učitelj!

»No, kaj pa rečeš ti o »Našem domu?« se je vpraševalo zadnje tedne sem in tja. Odgovorov in sodb je bilo za polno pisano košaro, vsak je povedal svojo. Urednika so že od samega poslušanja in nastavljanja ušesa bolela. Čisto prav, naj so ga le, je vsaj za vse leto dovolj slisal. Od vsepovsod so mu trobentali svoje želje, nasvete, mu odsvetovali to in ono, kakor da gre za usodo same Jerihe. Urednik je bil tega zanimanja za »Naš dom«, tudi takega, ki ni bilo popolnoma odkritosrčno in nesebično, zelo vesel: saj je v tem videl življensko silo »Našega doma« in še bolj potrebo njega samega. Pove pa zdaj že javno tajnost, da ima »Naš dom« toliko prijateljev, kakor sam prej tega niti slutil ni. Tisti pa, ki še ni v našem krogu, naj se nam pridruži, pri nas sta veselje in radost doma!

Dopisnikom in drugim, ki jih tiče. Urednikovo ime in njegov naslov sta natisnjena na drugi strani platnic. Zakaj? Neki zato, da urednik naj išče dopise in druge prispevke, namenjene »Našemu domu«, po vseh mariborskih vetrih! Si bo moral še kupiti poseben koš, da bo v njem prenašal dopise za »Naš dom« iz vseh mogočih pisarn na svoj dom. Pošiljajte torej vse, kar je v zvezi z uredništvom »Našega doma« samo na urednikov naslov, nasprotno pa ga pustite v miru z rečmi, ki uredništvo lista nič ne tičejo. Vsakemu svojo! Pišite vsako reč s črnilom, razločno, popišite same eno stran papirja.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod
Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.